

ИНФОРМАЦИОННАТА ГРАМОТНОСТ В ОБЛАСТТА НА ЦИФРОВИТЕ БИБЛИОТЕКИ: ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Калина Сотирова
Красимира Иванова
Милена Добрева

Изследването е финансирано по проект Д002-308 с НФНИ

<http://www.math.bas.bg/digi>

ОСНОВНИ ТЕМИ

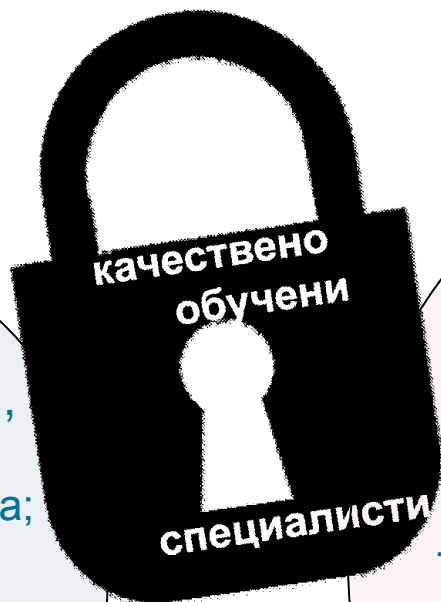
1. Цифровизация и цифрови библиотеки (ЦБ)
2. Развитие на моделите за ЦБ:
DELOS DLRM => 5S => 5M
3. ЦБ в специализирано обучение на студенти-филолози; анализ на мнението на студентите в началото на курса
4. Препоръки за обучението на студенти от хуманитарни специалности в курсове по цифровизация и цифрови библиотеки

1. Цифровизация и цифрови библиотеки

Изисквания на XXI век

ЦИФРОВИЗАЦИЯ,

основана на стандарти
 във всеки етап на процеса;
 национална политика
 и правна рамка
 (вкл. за „digitally born objects”),
 дългосрочно съхранение

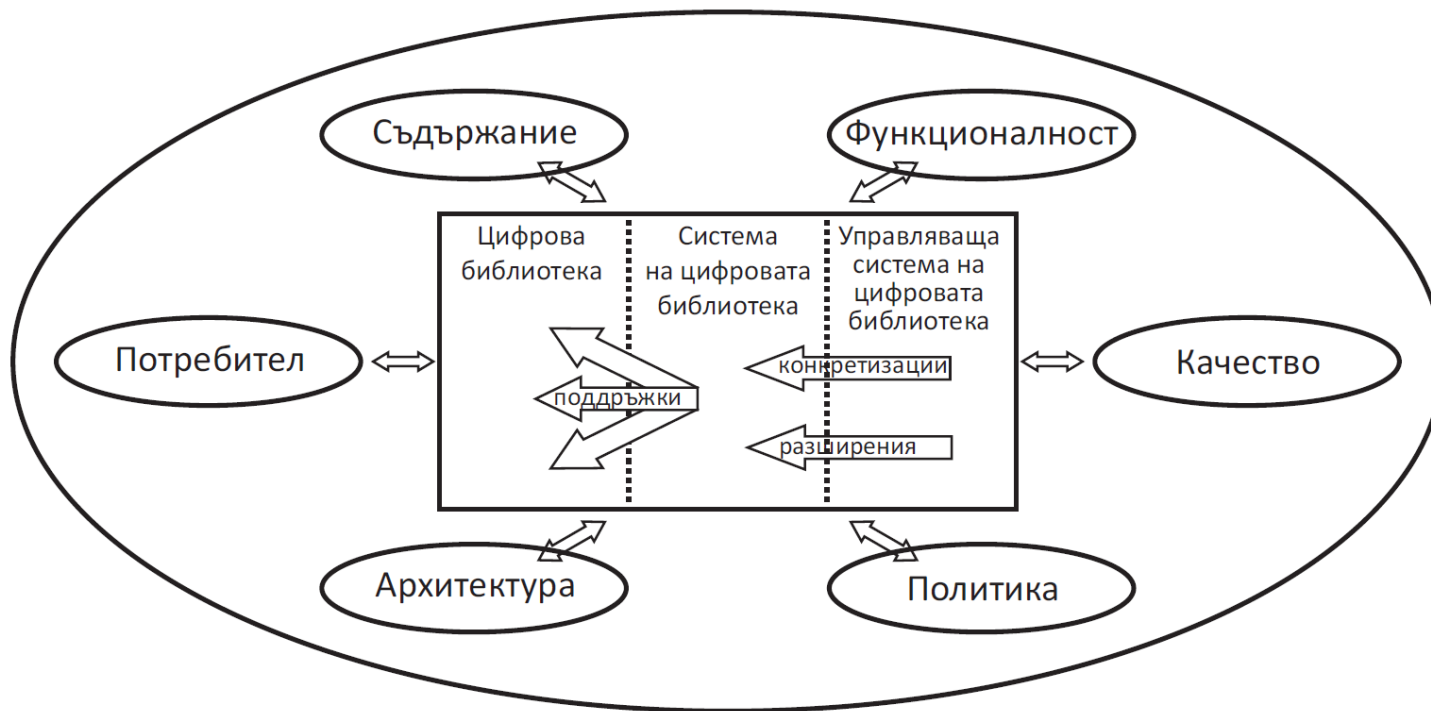
ЦИФРОВИ БИБЛИОТЕКИ:

- постоянни идентификатори;
- оперативна съвместимост;
- многократно използване
 в различен контекст;
- устойчивост за цифровите ресурси;
- онлайн експониране и съхранение
 (въвеждане и управление на метаданни;
 услуги за семантично
 и контекстно търсене;
 управление на знание;
 създ. на комплексни обуч.обекти)
- WEB 2.0

2. Цифрови библиотеки. DELOS DLRM

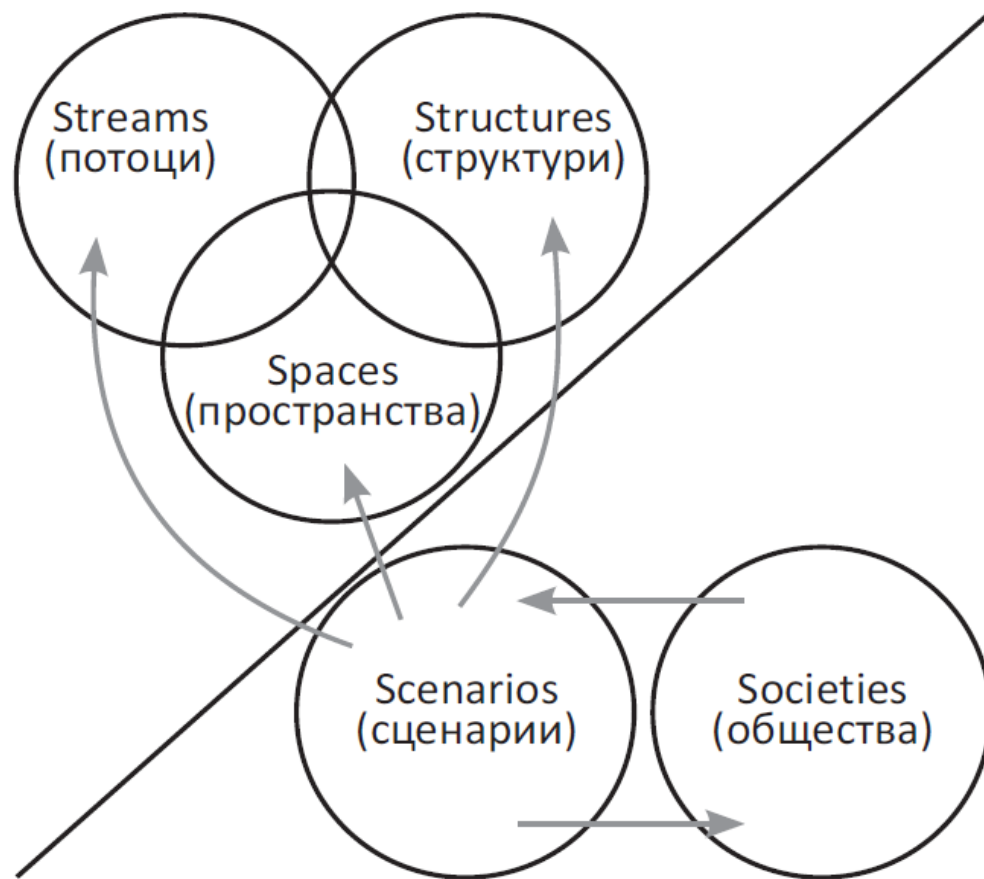
ЦБ представят **съдържание с функционалност**, базирана на **архитектура**.

Всяка ЦБ се създава при наличие на дефинирани **потребители**, **политики** и **стандарты за качество**.

2. Цифрови библиотеки. 5S модел

Концепция "5S"
за цифровите библиотеки
[Goncalves et al, 2004]
опростена схема

[Goncalves et al, 2004] Goncalves, M., Fox, E., Watson, L., Kipp, N.: Streams, structures, spaces, scenarios, societies (5s): A formal model for digital libraries. ACM TOIS, 22 (2). 2004, pp.270-312.

2. Цифрови библиотеки. 5M модел

5M:

1. **Multicultural** – съжителство на много култури
2. **Multilingual** – многоезикова поддръжка
3. **Multimodal** – мултимедийно съдържание
4. **Multivariate/Multidimensional** – многовариантен/многомерен анализ
5. **Modeling** – специализирани методи за моделиране

“We perceive **5M** as a part content-, part form-oriented complex methodological layer **built atop of the 5S model of DLs, at the same time connecting to DELOS DLRM**” [Darányi et al, 2010].

[Darányi et al, 2010] Darányi, S., Wittek, P., Dobрева, M.: Toward a 5M Model of Digital Libraries. Proc. of Int. Conf. Digital Libraries for International Development, Australia, June 2010, pp. 3-11.

3. Нагласи на студентите за ЦБ (1)

Блиц-изследване:

- Какви са представите на студенти в началото на курс по ЦБ
- Кои елементи от различните модели са част от общата им представа за ЦБ

Изследване за нагласи, свързано с информационната грамотност

Методика: след обсъждане по групи от 3-4 студента са събрани техните “дефиниции” какво представляват ЦБ.

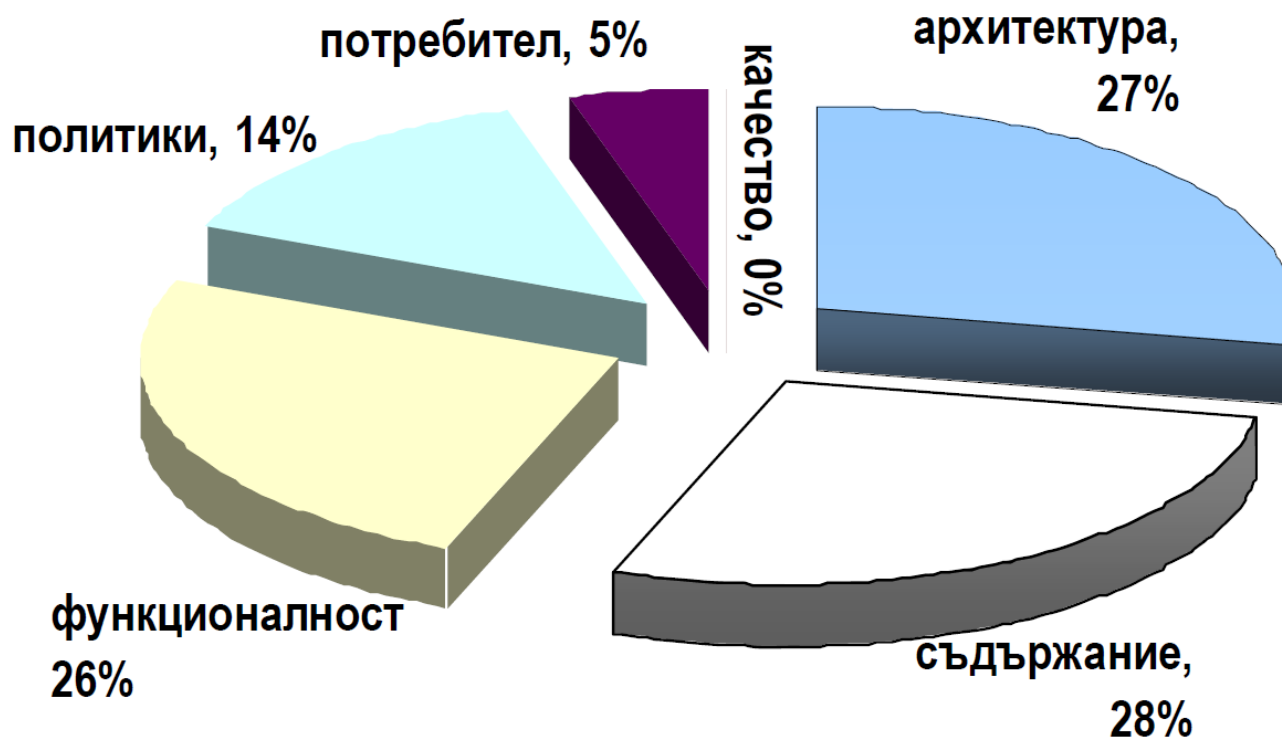
Мненията са групирани и анализирани и съотнесени към DELOS-DLRM.

3. Нагласи на студентите за ЦБ (2)

1.	Съдържание	самостоятелно	3		
2.	Архитектура	самостоятелно	1		
3.	Архитектура	и съдържание	2		
4.	Политики	и съдържание	1		
5.	Архитектура,	съдържание	и функционалност	2	
6.	Архитектура	и функционалност	2		
7.	Съдържание	и функционалност	1		
8.	Съдържание,	функционалност	и политики	2	
9.	Архитектура,	съдържание,	функционалност	и политики	1
10.	Архитектура,	функционалност	и политики	2	
11.	Архитектура,	съдържание,	политики	и потребител	1
12.	Архитектура,	функционалност	и потребител	1	

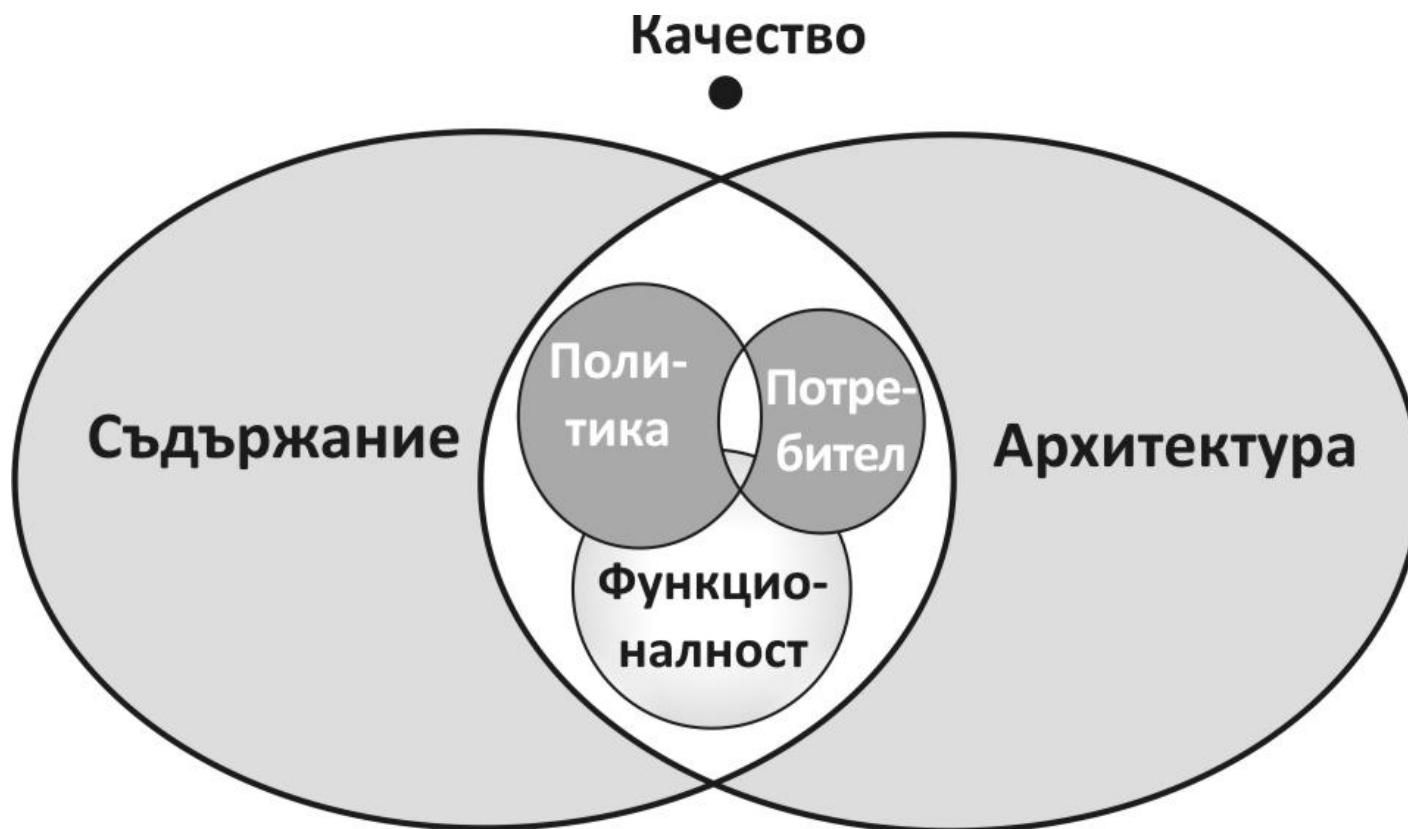

3. Нагласи на студентите за ЦБ (3)

Фиг. 1. Съотношение на елементите на DELOS DLRM в отговорите

3. Нагласи на студентите за ЦБ (4)

Фиг. 2. Взаимовръзки между елементите в отговорите

4. Анализ и препоръки (1)

1. Мнението на студентите е резултат и от закъснялата цифровизация у нас, липсата на държавна политика и институционална стратегия в областта.
2. Няма достатъчно популяризиране на качествени дигитални ресурси в образованието.
3. Елементите политики, качество и дългосрочно съхранение на цифровите ресурси трябва да бъде разгледан в детайли в курсовете по "музеология", "цифровизация и ЦБ", "културни политики".
4. Още в началото на процесите на цифровизация трябва да се поставя акцент върху качествено обучените специалисти, инфраструктурата и дългосрочното съхранение.

4. Анализ и препоръки (2)

При оформянето на съдържанието на курсове за цифровизация и ЦБ е нужно да се развие **по-цялостен поглед** и да се прилага **интердисциплинарен подход**.

ПРЕПОРЪКИ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА КУРСА:

1. Представяне на изследователски и приложни **модели за ЦБ**
2. **Изследване на потребителя**; неговите очаквания, профил и роля при създаване, популяризиране и вграждане на ЦБ в различни мрежи и бизнес-приложения
3. Видове **класификации на цифровите обекти**
4. Видове **добри политики** в областта на електронното представяне на научно и културно съдържание
5. **Технологични аспекти** на ЦБ (основни технологични решения)
6. **Правни аспекти**
7. **Практика и стажове в рамките на курса**

Благодаря за вниманието

kalina@cc.bas.bg

<http://www.math.bas.bg/digi>